

Broj/Број:4
Sarajevo/Сарајево, 03. 12. 2007.

RTV TAKSA/PRISTOJBA

Pripremila:
Nihada Kokić
Istraživač-analitičar
Istraživački sektor
Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

ISTRAŽIVAČKI SEKTOR / ИСТРАЖИВАЧКИ СЕКТОР
SADRŽAJ

I. UVOD	3
II. RTV TAKSA/PRISTOJBA U VEĆINI EVROPSKIH ZEMALJA	4
ALBANIJA	4
HRVATSKA	5
CRNA GORA	5
ČEŠKA	5
DANSKA	5
FINSKA	5
FRANCUSKA	6
NJEMAČKA	6
ITALIJA	6
MAKEDONIJA	6
NORVEŠKA	6
POLJSKA	7
RUMUNIJA	7
SLOVAČKA	7
SLOVENIJA	7
ŠVEDSKA	7
ŠVICARSKA	7
VELIKA BRITANIJA	8
III. EVROPSKE ZEMLJE KOJE SU UKINULE PLAĆANJE RTV TAKSE	9
MAĐARSKA	9
HOLANDIJA	9
PORTUGAL	9
BELGIJA (FLAMANSKI REGION)	9
IV. EVROPSKE ZEMLJE U KOJIMA NIKADA NIJE POSTOJALA RTV TAKSA	9
LIHTENŠTAJN	9
LUKSEMBURG	9
V. PROSJEČNA NETO PLATA U REGIONU I VISINA RTV TAKSE	10
VI. POVEĆANJE RTV TAKSE/PRETPLATE?	11
VII. OSIM POVEĆANJA RTV TAKSE, POSTOJE LI DRUGI NAČINI POVEĆANJA PRIHODA JAVNIH EMITERA BiH?	11
MARKETING	14
VIII. DRUŠTVENI KONTEKST U KOJEM BI SE DOGODILO POVEĆANJE RTV TAKSE- NEKI POKAZATELJI	17

I. UVOD

Reforma u oblasti javnog radio-televizijskog sistema u Bosni i Hercegovini jedan je od uvjeta koji Bosna i Hercegovina mora ispuniti da bi potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Proces stabilizacije i pridruživanja zahtijeva uređivački nezavisan i finansijski održiv javni RTV sistem. Reforma mora biti provedena na državnom i entitetskom nivou.

Visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini Wolfgang Petritsch je 23. maja 2002. godine donio četiri odluke koje se odnose na oblast javnog emitiranja u BiH i to : Odluku o postupku likvidacije koji će se primjeniti pri prestanku rada Javnog preduzeća Radio-televizija Bosne i Hercegovine; Odluku kojom se proglašava Zakon o Radio-televiziji Federacije Bosne i Hercegovine; Odluku kojom se proglašava Zakon o Radio-televiziji Republike Srpske i Odluku kojom se proglašava Zakon o osnovama Javnog radio-televizijskog sistema i o Javnom radio-televizijskom servisu Bosne i Hercegovine.

Od 2002. godine u Bosni i Hercegovini postoje tri javna RTV servisa:

- Javni radio-televizijski servis Bosne i Hercegovine;
- Radio-televizija Federacije Bosne i Hercegovine;
- Radio-televizija Republike Srpske.

Evropska komisija je tražila od Bosne i Hercegovine ustvajanje zakona o Javnom radio-televizijskom sistemu u državnom i entitetskim parlamentima, kao uvjet potpisivanja za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

Parlamentarna Skupština BiH usvojila je Zakon o javnom radio-televizijskom sistemu BiH (5. oktobra 2005. godine) i Zakon o javnom radio-televizijskom servisu BiH (21. decembra 2005.), a Narodna Skupština RS Zakon o radio-televiziji Republike Srpske (11. maja 2006.). U Federaciji BiH još nije usvojen Zakon o javnom RTV servisu FBiH, što je jedan od uvjeta za formiranje Korporacije kao zajedničke upravljačke strukture između javnih RTV servisa, kako je predviđeno Zakonom o Javnom radio-televizijskom sistemu BiH. Korporacija bi bila odgovorna za rad prijenosne mreže, imovinu, infrastrukturu, međunarodno predstavljanje javnih servisa, prava vezana za strani program, te za oglašavanje. Nepotpuni zakonski temelj, odnosno nepostojanje cjelovitog zakonskog okvira negativno utiče na finansijsko poslovanje sva tri emitera.

Prijedlog Zakona o javnom servisu Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine nalazi se na razmatranju na Ustavnom sudu Federacije BiH. Klub delegata hrvatskog naroda u Domu Naroda Parlamenta FBiH zatražio je da se ovaj zakon razmatra po proceduri predviđenoj za razmatranje zakona za koje je pokrenut vitalni nacionalni interes.

Još nedefinirano zakonsko rješenje, praznine i nedorečenosti u poslovanju proizvele su višegodišnji problem nedefiniranih odnosa po raznim osnovama, što u određenoj mjeri negativno utiče na cjelokupno poslovanje javnih servisa. Na takvo stanje ukazala je nedavna revizija BHRT za 2005. i 2006. godinu, koju je proveo Ured za reviziju institucija BiH.

Postojeći zakoni i propisi ne primjenjuju se dosljedno i u svim segmentima. Npr. prihodi od marketinških usluga ne dijele se u skladu s propisima, koji previđaju podjelu spomenutih prihoda u istom omjeru kao RTV takse. Najznačajniji prihodi za BH RT su prihodi od RTV takse i marketinških usluga.¹

Visina mjesečne RTV takse u Bosni i Hercegovini iznosi šest konvertibilnih maraka (ili oko 36 eura godišnje) i sva kućanstva i pravne osobe, koje posjeduju radio ili televizijski prijemnik na teritoriji BiH obavezni su je plaćati. Od novca prikupljenog iz RTV takse 50% od ukupnog iznosa pripada BH RT, a po 25 % entitskim emiterima (FRTV i RTRS), kako je regulirano Zakonom o javnom RTV sistemu BiH. Na taj način građani BiH omogućuju postojanje i rad javnog RTV servisa, a koji u isto vrijeme prema njima ima posebnu zakonsku obavezu. Za razliku od komercijalnih radio-televizija, javni emiteri imaju obavezu zastupati interese javnosti i emitirati i proizvoditi program za različite populacije, pa i program koji uopće nije komercijalan, poput obrazovnih, dječijih, dokumentarnih,

¹ Izvještaj o reviziji Javnog RTV servisa BiH, Ured za reviziju institucija BiH, oktobar 2007

naučnih, religiozних, emisija iz kulture itd. Komercijalne televizijske i radijske kuće legitimno moraju živjeti od komercijalnih prihoda i prema tome program prilagođavaju određenom dijelu publike koji zanima, prije svega oglašivače.

“Osnovni zadatak javnih RTV servisa jeste da plasmanom raznovrsnih i vjerodostojnih informacija istinito informiraju javnost o političkim, privrednim, socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, religijskim, ekološkim, sportskim i drugim događajima, podstiču demokratske procese, osiguraju odgovarajuću zastupljenost nepristrasnih vijesti i programa o aktuelnim dešavanjima, u udarno i drugo vrijeme, informativnog, kulturno-umjetničkog, obrazovnog, dječijeg, sportskog i zabavnog programa, te da programi najvišeg kvaliteta budu dostupni javnosti u Bosni i Hercegovini.²

Međutim, u BiH postoje veliki problemi u prikupljanju RTV takse, koja se naplaćuje uz račun za fiksni telefon. Prema podacima sektora RTV takse/pristojbe FTV ukupni postotak naplate, koju su izvršili Telecom-operateri u cijeloj BiH u 2005. godini je iznosio 63 %, a u 2006. godini 65 %.

U svim zemljama u kojima je plaćanje RTV takse zakonska obaveza, pa i u Bosni i Hercegovini, postoje oponenti takve prakse i postoje različita mišljenja o tome kome bi se novac od naplate RTV takse trebao preusmjeravati. Neki misle da bi dio novčanih sredstava trebao pripadati i privatnim televizijama, dok drugi ne žele plaćati RTV taksu, jer ne gledaju FRTV, RTS ili BH RT.

U međuvremenu je Upravni odbor Javnog RTV sistema BiH od Regulatorne agencije za komunikacije BiH i Parlamentarne skupštine BiH zatražio povećanje RTV takse, sa sadašnjih šest na jedanaest konvertibilnih maraka.

Zbog toga je Istraživački sektor Parlamentarne skupštine BiH potražio odgovore o tome kako je plaćanje RTV takse regulirano u nekim evoprskim zemljama.

II. RTV TAKSA/PRISTOJBA U VEĆINI EVROPSKIH ZEMALJA

RTV taksa/pristojba ili dozvola za prijem radio-televizijskog programa u mnogim zemljama je definirana kao zvanična dozvola za sve vlasnike televizijskih i radio prijemnika da primaju radio i televizijski program. To je forma hipotetičkog poreza kojim se finansiraju javne radio-televizijske kuće, čime im se dopušta da emitiraju program bez ili sa dopunom finansiranja, npr. putem marketinga.

RTV taksa je prvobitno bila poznata kao radio dozvola i korištena je za finansiranje radio emitera. Sa dolaskom televizije neke države su kreirale odvojene televizijske dozvole, dok su druge jednostavno preimenovala “radio dozvolu” u “TV dozvolu” ili “dozvolu za prijem radio-televizijskog programa”. Danas neke države imaju različite RTV takse za crno-bijele i televizore u boji, mnoge daju popuste starijoj populaciji i/ili invalidima, odnosno hendikepiranim osobama.

Muzej radio-televizijskih komunikacija iz Čikaga objavio je da dvije trećine evropskih zemalja i polovina azijskih i afričkih koriste RTV taksu kao način finansiranja javnih televizija, dok je to rijetkost u Americi. Visina i način naplaćivanja televizijske takse razlikuju se od zemlje do zemlje.³

ALBANIJA

Godišnja RTV taksa u Albaniji iznosi 6,30 eura. Međutim, novac prikupljen od RTV takse predstavlja samo manji dio finansiranja javne televizije-RTSh (Radio Televizioni Shqiptar). Vlada Albanije direktno iz poreza finansira RTSh, što je i njen osnovni način finansiranja (58 %), a ostatak 42 % novca osigurava se kroz marketing i RTV taksu.

² čl. 5. Zakona o javnom RTV servisu BiH

³ en.wikipedia.org/wiki/Television_licence

HRVATSKA

RTV taksa u Hrvatskoj je određena Zakonom o Hrvatskoj radio-televiziji, koji je usvojen 2001. godine. Državni zakon je odredio da visina RTV takse iznosi 1,5 % prosječne neto mjesečne plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj, na temelju statističkih podataka za prethodnu godinu.⁴

Trenutna visina RTV takse u Hrvatskoj iznosi oko 110 eura godišnje i osnovni je izvor prihoda nacionalnog emitera: Hrvatske radio-televizije.

Građani Republike Hrvatske plaćanjem RTV pristojbe u ukupnim prihodima HRT-a sudjeluju sa oko 60%, a prihodi od marketinga čine 40% ukupnih prihoda.⁵

CRNA GORA

Naplatom godišnje pretplate u Crnoj Gori prikupi se 7, 1 miliona eura. Od tog novca 75 % pripada nacionalnom javnom servisu: Radio-televiziji Crne Gore, po 10 % općinskim javnim servisima i komercijalnim emiterima, a 5 % Agenciji za radio-difuziju Crne Gore. Visina mjesečne pretplate iznosi 3,5 eura (ili 42 eura godišnje). Od 1992. godine pretplata se naplaćivala zajedno sa računom za fiksi telefon, što je 1. septembra 2007., crnogorski "Telecom" obustavio. Način naplate RTV takse u Crnoj Gori još nije definiran.

ČEŠKA

Građani Republike Češke trenutno za RTV taksu godišnje izdvajaju 50.58 eura. Od januara 2008. RTV taksa će biti povećana na 56.90 eura godišnje. Sva domaćinstva plaćaju jednu RTV taksu bez obzira na to koliko televizijskih prijemnika posjeduju, dok privredni subjekti i samostalni djelatnici moraju plaćati taksu za svaki radio ili televizijski uređaj. Od novca prikupljenog RTV taksom nacionalni emiter osigurava 68 % ukupnog prihoda, a preostali dio se osigurava marketingom, sponzorstvima i komercijalnim poduhvatima.

Međutim, u programu Češke televizije od 2008. godine neće biti dopušteno emitiranje komercijalnih reklama (oglasa) ili teleshoppinga, osim oglasa vezanih za sportske i kulturne emisije.

DANSKA

Visina godišnje RTV takse u Danskoj iznosi 288 eura, a primjenjuje se za sve televizore, kompjutere sa internet pristupom iznad 256 kbit/s ili za druge uređaje koji mogu primiti televizijski signal. To znači da RTV taksu moraju plaćati i oni koji imaju relativno novi mobilni telefon. Radio taksa iznosi 43 eura. Veći dio novca (87 %) što se prikupi iz RTV takse koristi se za finansiranje nacionalnog radija-DR, a manji dio za finansiranje javne televizije TV2, koja se, uglavnom finansira putem marketinga.⁶

FINSKA

Novac prikupljen plaćanjem RTV takse predstavlja osnovni izvor finansiranja javnog emitera YLE (Yleisradio). Kućanstva koja posjeduju RTV prijemnik u Finskoj godišnje plaćaju od 208 do 215 eura, u zavisnosti od intervala uplata.

⁴ Zakon o Hrvatskoj radio-televiziji, čl. 53, st. 4

⁵ www.hrt.hr/hrt/javnatv.php

⁶ <http://www.dr.dk>

FRANCUSKA

U Francuskoj od 2005. godine godišnja RTV taksa iznosi 116 eura, a u prekomorskim departmanima 74 eura. Prihodu od pretplate javni servisi dodaju i zaradu od reklama/oglasa. Također, izmjene u zakonu iz 2000. godine vezane za zaustavljanje obaveznog praćenja televizijskog rejtinga prouzrokovale su drastično smanjenje prihoda od marketinga. Od 1998. do 2004. odnos prihoda od marketinga France Télévision pao je sa 40 na 30 %. Da bi se pretplata držala niskom, prikuplja se kao dio lokalnih poreza.

NJEMAČKA

RTV taksa u Njemačkoj iznosi godišnje 204.36 eura za radio i televiziju ili 66.24 eura samo za radio. Obračunava se mjesečno, ali u pravilu se plaća kvartalno. Moguće je i godišnje plaćanje. Nezaposlene i hendikepirane, odnosno osobe nesposobne za rad i ljudi koji žive od socijalne pomoći ne plaćaju RTV taksu. Početkom 2007. godine njemačka Vlada je ustanovila RTV taksu za sve internet linkove, npr. mobilne telefone, PC - ako je to jedini izvor prijema radio-televizijskog signala. RTV taksa mora biti plaćena i kada uređaj nije odmah priključen na internet. RTV taksom se finansiraju TV kanali: ZDF, ARD, Deutschlandradio, ARTE i javni "Treći program"- kao i sve javne radio stanice. Njihovi budžeti su često dopunjeni ograničenim reklamama (oglasima), koje se emitiraju u određeno vrijeme u toku dana.

Njemačka trenutno ima jedan od najvećih budžeta javnog emitiranja na planeti. Godišnji prihod je otprilike 7, 6 milijardi eura, plus 500 miliona eura koje prikupe iz marketinga. I pored toga, Upravni odbor javnih emitera je tužio njemačku Vladu za miješanje, odnosno uplitanje u proces prikupljanja novca od RTV takse i 11. septembra 2007. postigli su potpunu pobjedu na Vrhovnom sudu, koji je potvrdio da su javni emiteri potpuno nezavisno tijelo. Nadalje, dodatno im je dozvoljeno da prikupe "izgubljeni prihod" budućim povećanjem RTV takse.

Javni emiteri su objavili da su odlučni da čvrsto upotrijebe sve raspoložive načine za pristup svojim "klijentima" (slušaocima i gledaocima) i već su započeli široko internet prisustvo sa medijskim portalima, vijestima i TV progamima. Sa namjerom da "dosegnu" do svojih gledalaca i slušalaca na odgovarajući način javni emiteri su napustili svoje svečano obećanje za ograničenje svojih internet aktivnosti. Njemačko društvo će u bliskoj budućnosti imati najširi, najopsežniji javni internet-program u svijetu. Ipak, nevjerovatno povećanje RTV takse najavljeno je za 2009. godinu.

ITALIJA

Sva domaćinstva koja imaju TV prijemnik u 2007. godini dužna su platiti godišnju RTV taksu od 104 eura, što predstavlja osnovni način finansiranja za nacionalni emiter- RAI, koji također emitira i oglase. Italija ima problema sa prikupljanjem RTV takse. U prosjeku 10 % gledalaca ne plaća RTV taksu. Jedan od razloga jeste i taj što maksimalna kazna za neplaćanje iznosi visinu od samo pola RTV takse, dok se npr. u Velikoj Britaniji za neplaćanje RTV takse može izreći novčana kazna do 1000 funti (trenutno, u novembru 2007. godine 1.391, 60 eura).

MAKEDONIJA

Godišnja RTV taksa u Makedoniji iznosi oko 57 eura. Prikuplja se mjesečno, uz račun za električnu energiju. Uz RTV taksu, Makedonska radio-televizija (MRT) također se finansira kroz marketing i sponzorstva.

NORVEŠKA

Svaki vlasnik RTV prijemnika u Norveškoj plaća godišnju RTV taksu od 270 eura. Novac prikupljen naplatom RTV takse osnovni je prihod javnog emitera Norsk Rikskringkasting (NRK).

POLJSKA

Trenutna visina RTV takse u Poljskoj iznosi 53 eura godišnje i može se platiti mjesečno, kvartalno, polugodišnje i godišnje, ali postoji popust za raniju uplatu - do 8,5 % za plaćanje godišnje RTV takse unaprijed. Oko 60 % novca prikupljenog od RTV takse ide za Telewizja Polska, a ostali dio za Polskie Radio. Međutim, poljskoj javnoj televiziji nije dozvoljeno prekidanje programa oglasima. Kućanstva plaćaju jednu RTV taksu bez obzira na to koliko prijemnika imaju, dok pravna lica plaćaju za svaki prijemnik koji posjeduju. U Poljskoj je glavni problem izbjegavanja plaćanja RTV takse, jer inspektori nemaju prvo da ulaze u domove građana, niti u prostore pravnih lica. Zbog toga se procjenjuje da oko 45 % domaćinstava i 98 % kompanija ne plaćaju RTV taksu.

RUMUNIJA

RTV taksa u Rumuniji iznosi 12 eura godišnje za domaćinstva. Mala preduzeća plaćaju oko 45 eura, a velika 150 eura. RTV taksa se prikuplja uz račun za električnu energiju. RTV taksa predstavlja dio kojim se finansira nacionalna televizija Televiziunea Română⁷, a ostatak novca osigurava se putem marketinga ili vladinih grantova.

SLOVAČKA

U Slovačkoj RTV taksa iznosi 42 eura godišnje. Nacionalna televizija STV (Slovenská televízia), osim novca iz RTV takse, također dobija državne subvencije i novac iz marketinga.

SLOVENIJA

Visina godišnje RTV takse u Sloveniji iznosi 132 eura i tim novcem se finansira Televizija Slovenija. Svoje finansiranje nacionalna Televizija Slovenije dopunjava i novcem od marketinga. RTV taksa u Sloveniji se naplaćuje sa računom za električnu energiju.

ŠVEDSKA

Novcem prikupljenim naplatom RTV takse u Švedskoj se finansira pet televizijskih kanala i 16 radio stanica. RTV taksa iznosi 210 eura godišnje, a prikuplja je korporacija "Radiotjänst i Kiruna AB" u ime tri javna emitera Sveriges Television, Sveriges Radio and Sveriges Utbildningsradio. Prema švedskom zakonu, svako ko posjeduje TV prijemnik dužan je plaćati RTV taksu. Prema podacima korporacije "Radiotjänst", RTV taksu u Švedskoj, koja ima više od devet miliona stanovnika, plaća tri miliona i 400 hiljada pretplatnika .⁷

ŠVICARSKA

Prema švicarskom federalnom Zakonu o radio i televiziji (RTVG), oni koji primaju radio i/ili televizijske programe moraju biti registrirani i plaćati taksu. Taksa se plaća po domaćinstvima ili biznis lokacijama, a ne po uređajima. Agencija "Billag" je od 1998. godine nadležna i odgovorna za prikupljanje RTV takse u ime Švicarske Federacije i godišnje šalje oko 12 miliona računa za tri miliona kućanstava. "Billag" godišnje prikupi oko 1, 2 milijardu švicarskih franaka ili 758 miliona eura.

"Bilag" zapošljava oko 260 ljudi i u potpunosti ga finansira "Swisscom", vodeća švicarska telekomunikacijska kompanija. "Billag" je nezavisan čak i do SRG SSR idée suisse - švicarskog javnog radio i televizijskog emitera, koji je osnovni korisnik novca prikupljenog plaćanjem RTV takse. Regionalni i lokani javni emiteri se također finansiraju iz RTV takse, dokle god osiguravaju javni servis.

⁷ <http://www.radiotjanst.se>

Jedan od poslova koji "Billag" obavlja jeste davanje informacija javnosti u vezi s registracijom i porezom, na sva četiri zvanična jezika: njemački, francuski, italijanski i retoromanski. Osobe u staračkim domovima, kao i oni koji dobivaju socijalnu pomoć oslobođene su plaćanja RTV takse. Oko 96 % pretplatnika u Švicarskoj ispunjava svoje obaveze. Godišnja RTV taksa u iznosi 450.35 švicarskih franaka, odnosno oko 292 eura. U isto vrijeme, stanovnici provincije Bolzano-Bozen u Italiji, gdje većina stanovnika govori njemački jezik, također mogu gledati švicarske kanale na njemačkom jeziku, a putem zemaljske digitalne mreže, ali ne moraju plaćati RTV taksu.

VELIKA BRITANIJA

U Velikoj Britaniji postoji RTV taksa za crno-bijele i televizore u koloru. Visina godišnje RTV takse iznosi 135. 50 funti ili oko 200 eura za kolor televizor i 44 funte, oko 65 eura za crno-bijeli televizor. Svako domaćinstvo plaća jednu RTV taksu, bez obzira na to koliko televizijskih prijemnika posjeduje. Slična licenca uvedena je 1904. usvajanjem Zakona o radiju i telegrafu. Odnosila se na radio-prijemnike, ali je ukinuta 1971. godine. Od tada, onaj ko sluša samo radio i ne gleda televiziju ili ne snima programe koji su prikazani na TV-u, ne mora plaćati RTV taksu.

Inače, obaveza plaćanja RTV takse u Velikoj Britaniji uvedena je 1946. godine, a danas se plaća za sve uređaje kao što je televizor, set-top box, video ili DVD recorder, kompjuter ili mobilni telefon na kojem se mogu gledati ili snimati televizijski programi, koji se prikazuju na TV-u.⁸

U Velikoj Britaniji uvedene su i povlastice za neke kategorije stanovništva. Za osobe starije od 75 godina RTV taksu plaća Vlada. Slijepi ljudi imaju popust od 50 % ili su potpuno oslobođeni, ukoliko posjeduju samo jedan audio prijemnik. Stanovnici u staračkim domovima mogu aplicirati za posebnu RTV taksu ARC, koja iznosi 7, 50 funti godišnje.

RTV taksa može biti plaćena godišnje, mjesečno ili kvartalno. Klasificirana je kao porez i neplaćanje je kazneno djelo prema Krivičnom zakonu. Od 1991. prikupljanje i provedba RTV takse u Velikoj Britaniji je odgovornost TV Licensing LTD- nezavisnog, samostalnog dijela BBC-ja. Ljudi optuženi za izbjegavanje plaćanja RTV takse sude se na Sudu za prekršaje i mogu biti kažnjeni kaznom do hiljadu funti (trenutno 1.391, 60 eura).

Do 1991. godine prikupljanje i provođenje RTV takse u Velikoj Britaniji bila je odgovornost Ministarstva unutarnjih poslova.

BBC na sljedeći način raspoređuje novac prikupljen naplatom RTV takse:

- 50% - BBC One i BBC Two
- 15% - lokalna TV i radio
- 12 % - radio mreža
- 10% - digitalni program (BBC Three, BBC Four, BBC News 24, BBC Parliament, CBBC, CBeebies)
- 3% - BBC Online, Ceefax, and Interactive Content (uključujući i: bbc.co.uk and BBCi)

Međutim, Radio BBC World Service ne dobija novac od RTV takse, već ga finansira Ministarstvo vanjskih poslova Velike Britanije. BBC World i drugi BBC međunarodni televizijski kanali djeluju na komercijalnim osnovama i također, ne dobijaju novac iz RTV takse.

Raspodjela novca iz RTV takse u Velikoj Britaniji u 2006. i 2007. godini može se i prikazati i na slijedeći način. Svako domaćinstvo plaća mjesečnu pretplatu od 10, 96 funti.

- 7.54 funte se izdvajaju za osam nacionalnih TV kanala, uključujući BBC One i BBC TWO, plus regionalni programi
- 1. 17 funti se izdvaja za deset nacionalnih radio stanica, koje emitiraju muzičku top-listu, vijesti i sport

⁸ www.bbc.co.uk/info/licencefee/ Set-top box ili skraćeno STB je uređaj koji prima digitalni TV signal, pretvara ga u analogni i tako omogućuje prijem digitalnog signala na analognim televizorima. STB uređaji mogu sadržavati kompletne procesorske sisteme s tvrdim diskom i mogućnošću snimanja programa, prženja DVD medija itd. (info.biz.hr)

- 1.01 – za emitiranje RTV i radio produkciju, plus za prikupljanje TV takse za 25 miliona kućanstava
- 75 penija se izdvaja za 40 radio stanica od Radio nan Gàidheal do Radio Jersey
- 49 penija za sve web stranice na bbc.co.uk⁹

III. EVROPSKE ZEMLJE KOJE SU UKINULE PLAĆANJE RTV TAKSE

U nekim zemljama postojala je obaveza plaćanja RTV takse, ali je kasnije ukinuta.

MAĐARSKA

Mađarska je 2002. godine ukinula plaćanje RTV takse. U stvarnosti to znači da Magyar Televízió i Duna TV sada finansira mađarska Vlada kroz poreze. Međutim, od proljeća 2007. pravni subjekti ponovo moraju plaćati pretplatu za sve TV prijemnike.

HOLANDIJA

Plaćanje RTV takse u Holandiji je ukinuto 2000. godine. Javnu televiziju sada subvencijama finansira holandska Vlada.

PORTUGAL

RTV taksa, kojom se finansirala javna radio-televizije RTP (Rádio e Televisão de Portugal) ukinuta je 1992. godine i zamijenjena je direktnom potporom Vlade Portugala i prihodima od marketinga.

BELGIJA (FLAMANSKI REGION)

U Flamanskoj regiji RTV taksa je ukinuta 2001. godine. Flamanski emiter VRT finansira se iz poreza.

IV. EVROPSKE ZEMLJE U KOJIMA NIKADA NIJE POSTOJALA RTV TAKSA

LIHTENŠTAJN

U Lihtenštajnu postoji samo jedna javna radio stanica: Radio Liechtenstein. Osnovana je kao privatna stanica 1995., ali je nacionalizirana 2004. godine. Radio L se finansira kroz marketing i vladine dotacije. U Lihtenštajnu ne postoji niti jedna, ni privatna ni komercijalna televizijska stanica. Građani Lihtenštajna mogu slušati i gledati švicarske, austrijske i njemačke radio i televizijske stanice.

LUKSEMBURG

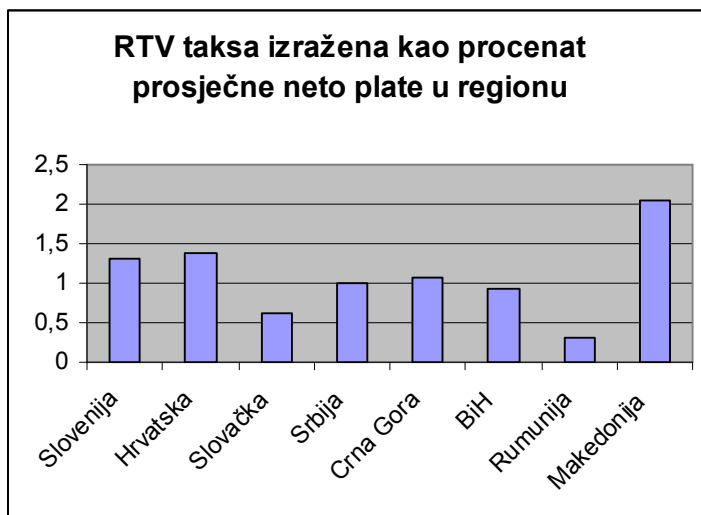
U Luksemburgu nikada nije postojala radio-televizijska taksa, zato što kada je osnovana RTL (Télé Lëtzebuerg), bila je jednostavno komercijalna televizija, sa programom javnog emitera. Mnogi luksemburžani govore francuski, njemački i luksemburski, zato mnogi gledaju francuske, njemačke i belgijske televizije kao lokalne. Zato bi se uvođenje plaćanja RTV takse smatralo nekorektnim.

⁹ www.bbc.co.uk/info/licencefee/

V. PROSJEČNA NETO PLATA¹⁰ U REGIONU I VISINA RTV TAKSE

Visina RTV takse zavisi o platežnim mogućnostima populacije jedne zemlje.

	Prosječna mjesečna neto plata (EUR)	Mjesečna RTV taksa (EUR)
Slovenija	833,84	11
Hrvatska	656,92	9,1
Slovačka	565,65	3,5
Srbija	346	3,5
Crna Gora	329	3,5
BiH	322	3
Rumunija	304	1
Makedonija	230,5	4,7

¹⁰ Podatak Agencije za promociju stranih investicija BiH-FIPA
Napomena:

BiH – prosječna neto plata za period I-V 2007. godine (Agencija za statistiku BiH)

Crna Gora- prosječna plata u avgustu 2007. godine (Republika Crna Gora – Zavod za statistiku)

Srbija- prosječna plata u junu 2007. godine (Republički zavod za statistiku)

Mađarska- prosječna neto plata za period I-V 2007. godine (Hungarian Central Statistical Office)

Slovačka- prosječna mjesečna plata za prvi kvartal 2007. godine (Statistical Office of the Slovak Republic)

Hrvatska – prosječna neto plata za period I-IV mj. 2007. godine (Državni zavod za statistiku)

Slovenija- prosječna neto plata u avgustu. 2007. godine (Statistični ured Republike Slovenije)

Rumunija- prosječna neto plata za mart 2007. godine (National Institute of Statistic)

Makedonija- prosječna neto plata za april 2007. godine (State Statistical Office)

Bugarska – prosječna neto plata za mart 2007. godine. (National Statistical Institute of Bulgaria)

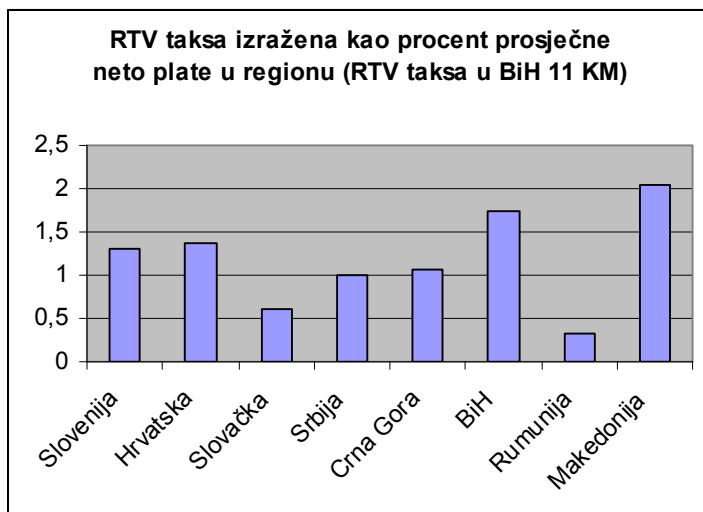
VI. POVEĆANJE RTV TAKSE/PRETPLATE?

Upravni odbor Javnog RTV sistema BiH uputio je 5. aprila 2007. godine Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH i Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH Zahtjev za povećanje RTV takse sa sadašnjih šest konvertibilnih maraka na 11 KM.

O navedenom Zahtjevu trebalo bi da se izjasni Regulatorna agencija za komunikacije BiH, koja će svoje prijedlog o povećanju RTV takse proslijediti Parlamentarnoj skupštini BiH.

Prema Zakonu o Javnom RTV sistemu BiH (čl. 22) Parlamentarna skupština BiH odlučuje o iznosu RTV takse u roku od 30 dana od dana podnošenja prijedloga Regulatorne agencije za komunikacije BiH.

Ukoliko bi visina RTV takse u BiH bila povećana na 11 KM to bi u odnosu na prosječnu neto platu iznosilo 1, 73 %. Ili upoređujući visinu RTV takse i neto plate nekih zemljama u regionu to bi izgledalo ovako:

Argumenti za povećanje visine RTV takse koje je Upravni odbor Javnog RTV sistema naveo u svom Zahtjevu jesu:

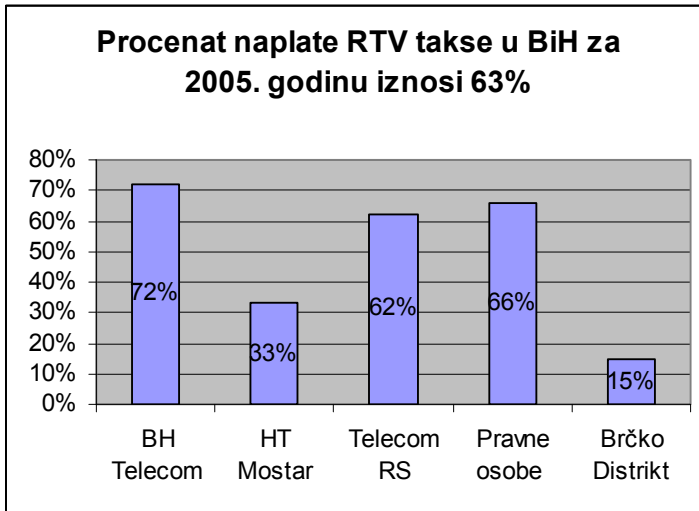
- Teška finansijska situacija javnih RTV servisa;
- Visina RTV takse je godinama ista (šest konvertibilnih maraka) utvrđena na području Federacije BiH 1998. godine, a na području Republike Srpske 2001. godine, i to u vrijeme kada su postojala dva javna emitera-JP RTVBIH i RTRS, a trenutno se iz takse finansiraju tri javna emitera.
 - Naplata RTV takse;
 - Složenost sistema javnog emitiranja;
 - Nedovoljna ulaganja u program;
 - Poređenje sa okruženjem;

Naplata RTV takse obavlja se posredstvom tri telekom operatera u sklopu jedinstvenog računa za fiksni telefon, s tim da javni servisi vlastitim službama pokrivaju dio domaćinstva koja ne posjeduju fiksni telefon. Prema postojećem dogovoru, javni RTV servisi plaćaju telekom operaterima proviziju od **četiri (4) posto** od ukupno prikupljenih sredstava.

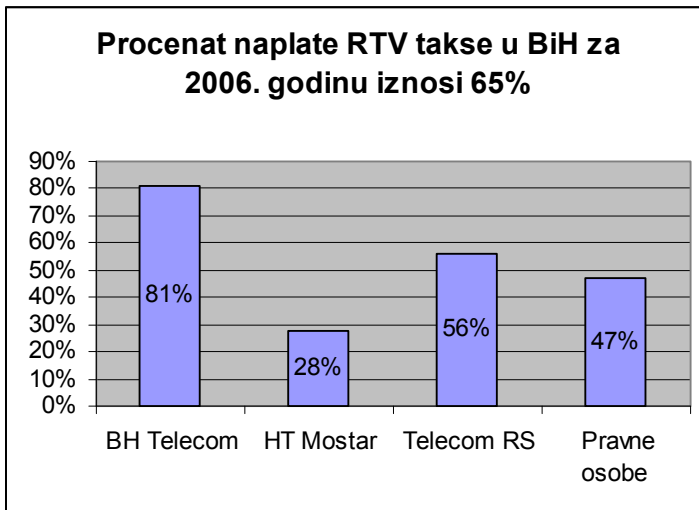
VII. OSIM POVEĆANJA RTV TAKSE, POSTOJE LI DRUGI NAČINI POVEĆANJA PRIHODA JAVNIH EMITERA BiH?

U Izvještaju Ureda za reviziju institucija BiH o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu navode se podaci, a na osnovu informacija Sektora RTV takse/pristojbe FTV da je u 2005. godini u BiH ukupno fakturirano 25.705.913 KM za RTV taksu, a da su telekom-operateri naplatili 16.140.944 KM ili **63 %**. Preciznije, u 2005. godini telekom-operateri nisu naplatili **9.564.969** konvertibilnih maraka.¹¹

¹¹ Izvještaj o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu, Ured za reviziju institucija BiH

Isti podaci govore da su u 2006. godini u BiH telekom-operateri naplatili ukupno **65 %** od fakturirane RTV takse. Tačnije fakturirano je 30.826.899 KM, a naplaćeno je 20.022.501 KM. Preciznije, u 2006. godini nije naplaćeno **10.804.398** konvertibilnih maraka.¹²

Revizori su utvrdili kako se ne vrše godišnja sravnjenja o ostvarenim prihodima sa svim subjektima koji sudjeluju u procesu ostvarenja prihoda (telekom operateri, Sektor pristojbi RTV FBiH).

BHRT je sa FRTV i RTRS donio Odluku o naplati i uplati RTV pristojbe putem vlastitih službi javnih RTV servisa, koja podrazumijeva naplatu RTV takse putem inkasanata i od pravnih osoba koje nisu obuhvaćene sistemom naplate putem telekom operatera.

Obveznici koji ne posjeduju fiksni telefonski priključak, RTV taksu plaćaju putem priznanica, koje štampa i distribuira Sektor za naplatu RTV takse FTV BiH¹³.

¹² Izvještaj Ureda za reviziju institucija BiH o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu. str. 10

¹³ Izvještaj Ureda za reviziju institucija BiH o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu. str. 12

Pregled naplaćene RTV takse u BiH putem inkasanata za 2005. i 2006. godinu¹⁴ :

Fakturirano 2005. godine	Naplaćeno 2005. godine
655.609	291.751

Fakturirano 2006. godine	Naplaćeno 2006. godine
742.619	279.567

Na osnovu ovih podataka, zaključuje se da putem inkasanata u 2005. godini nije naplaćeno **363.858** konvertibilnih marakara RTV takse, odnosno **463.052** konvertibilne marke u 2006. godini, što ukupno, za dvije godine iznosi **826.910 KM**.

Da bi sve članice javnog RTV sistema BiH bile finansijski stabilne, a prema projekciji BBC-a, neophodno je da procent naplativosti RTV takse u Bosni i Hercegovini bude bar 85 %.¹⁵

U isto vrijeme, u susjednim zemljama postotak naplate RTV takse se kreće od 54, 7 % u Srbiji do 95 % u Hrvatskoj.

Prema podacima Odjela RTV pristojbe, postotak naplate RTV pristojbe Hrvatske radio-televizije, prema fakturiranoj za 2006. godinu, iznosi preko 95 %. Za mjesec avgust 2007. godine postotak naplate iznosi također više od 95%.¹⁶ U Hrvatskoj visina mjesečne RTV takse iznosi 69 kuna, odnosno oko 18 konvertibilnih maraka, a prosječna mjesečna plata oko 1280 KM. U isto vrijeme broj nezaposlenih je 242.851 osoba.

Zvanični podaci slovenačke nacionalne televizije govore o tome da procenat naplate RTV takse u Republici Sloveniji u 2007. godini iznosi 93%.¹⁷

Ukupna naplata pretplate u 2006. godini za kategoriju domaćinstva sa cijele teritorije Republike Srbije iznosila je 54,7 posto. Prema godišnjem Izvještaju, ukupno ostvareni priliv RTS-a u 2006. godini iznosi 7, 1 milijardi dinara, i to: pretplata 57 %, marketing 27 %, tranzicioni fond 16 %.¹⁸

Kao zakonski osnov za povećanje takse, Upravi odbor JRTS BiH navodi i zakonsko pravo za usklađivanje visine RTV takse sa stepenom inflacije, kako to predviđa čl. 22. Zakona o javnom RTV sistemu BiH. U Zahtjevu se navode podaci Federalog zavoda za statistiku, koji govore o tome da je u 2005. godini inflacija je iznosila 3, 0 %, a u 2006. 6, 9 %, ali ni jedan ni drugi procent još uvijek nisu ugrađeni u cijenu¹⁸.

Prema Agenciji za statistiku BiH stopa inflacije je u 2006. iznosila 6, 12 %, te je izazvana dobrim dijelom uvođenjem poreza na dodatnu vrijednost u januaru 2006. godine, ali i rastom cijena. Međutim, od upoređujući period od devet mjeseci od januara do septembra 2007., u odnosu na isti period prošle godine stopa inflacije je iznosila 0, 7 %. Također, upoređujući septembar 2007. sa septembrom 2006. bilježi se stopa inflacije od 1, 6 %. Nakon posljednjih poskupljenja sredinom novembra 2007. stopa inflacije će sigurno biti i znatno viša.

¹⁴ Izvještaj o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu, Ured za reviziju institucija BiH

¹⁵ Izvještaj o radu i poslovanju Javnog RTV servisa BiH za 2006. godinu

¹⁶ Informacija Odjela RTV pristojbe HRT

¹⁷ Informacija RTV Slovenija, Službe za obračun RTV prispevka

¹⁸ www.rts.co.yu/r

To znači da je RTV taksa u BiH mogla biti povećana u 2006. za 18 pfeninga i iznositi **6, 18 KM**, a usklađujući visinu RTV takse sa prethodnom godinom, dok je u 2007. mogla biti povećana na **6,55 KM**.

Dok bi u Bosni i Hercegovini visina RTV takse trebala pratiti stopu inflacije, u Republici Hrvatskoj, recimo, ona prati visinu prosječne neto plate: „Visina pristojbe iznosi 1,5 % prosječne neto mjesečne plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj, na temelju statističkih podataka za prethodnu godinu“- čl. 53. Zakona o Hrvatskoj radio-televiziji.

Sljedeći argument Upravnog odbora za povećanje visine RTV takse u BiH je da: „Pored redovnog usklađivanja takse sa procentom inflacije u prethodnoj godini, Zakon o sistemu predviđa trajnu osnovu za utvrđivanje novog iznosa takse svakih pet godina, na koliko se izdaje dozvola za emitovanje javnim servisima i Sistemu kao cjelini. S obzirom da **javnim emiterima upravo ističu dozvole za emitovanje i da će Regulatorna agencija za komunikacije BiH uskoro izdavati nove petogodišnje dozvole za emitere i Sistem kao cjelinu**, to praktično znači da je upravo dostignut krajnji zakonski i vremenski prag za utvrđivanje visine takse u narednih pet godina“. (Javni odbor RTV sistema BiH)

Međutim, u Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH tvrde **da nikada nisu izdali dozvole javnim RTV servisima, niti Javnom RTV sistemu**, jer još nije usvojen Zakon o javnom servisu Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine.

Međutim, RAK će u narednom periodu izdati dozvole BHRT-u i RTRS-u, nakon završetka konsultacija koje su u toku. S obzirom na to da dozvola predstavlja pravni osnov za obračun i naplatu propisanih naknada, Agencija je u zakonskoj obavezi da odmah nakon izdavanja pojedinačnih dozvola BHRT-u i RTRS-u, izvrši obračun i fakturisanje naknade za izdatu dozvolu i državnog doprinosa za korištenje radiofrekventnog spektra. U tom, slučaju, a zbog činjenice da RTV FBiH ne bi bila izdata dozvola do donošenja Zakona o RTV FBiH, ovaj javni RTV servis bi praktično bio izuzet od obaveze plaćanja naznačenih naknada i to za budući neizvjestan period, čime bi javni RTV servisi bili dovedeni u neravnotežan položaj.¹⁹

Iz tog je razloga Agencija za komunikacije BiH zatražila 21. septembra 2007, a Vijeće ministara BiH dalo suglasnost na nenaplatu naknade za dozvolu i doprinosa do izdavanja jedinstvene dozvole Javnog RTV sistema BiH²⁰.

Odlukom je data suglasnost RAK-u da ne naplaćuje naknade BHRT-u i RTRS-u, do izdavanja jedinstvene dozvole Javnom RTV sistemu BiH, do čega će doći nakon izdavanja dozvole Radio-televiziji Federacije BiH.

Kako smo ranije naveli, u mnogim zemljama gdje je na snazi obavezno plaćanje RTV takse postoje i oponenti takvog sistema. Brojni su i u Bosni i Hercegovini. U BiH istu visinu, šest konvertibilnih maraka moraju plaćati svi građani koji posjeduju RTV prijemnik, bez obzira na visinu njihove mjesečne plate, penzije, kao i nezaposleni. Upravo zbog toga su postoje mišljenja da je RTV taksa „regresivan i nefer porez“, posebno za one sa niskim primanjima.

MARKETING

I u Bosni i Hercegovini, kao u mnogim evropskim zemljama, redovna djelatnost javnih RTV servisa finansira se iz pretplate i marketinga, odnosno oglašavanja. Procenat prihoda prikupljenih putem marketinga dijele se istim omjerom kao i RTV taksa.

Do djelomične komercijalizacije javnog RTV servisa u svijetu došlo je početkom 80-tih godina kada su, uslijed naglog i zakonski neograničenog širenja komercijalnih televizija, javne televizije doživjele jak finansijski udarac zbog kojeg više nisu mogle zadovoljiti bit svog postojanja. Istodobno, komercijalne su televizije i u praksi pokazale da su priroda njihovog programa i razlog njihovog postojanja dijametralno suprotni onima javnih televizija. Ta je činjenica u 90-tim

¹⁹ Podatak Sektora za emitovanje Regulatorne agencije za komunikacije BiH

²⁰ Odluka o davanju saglasnosti na nenaplatu naknade za dozvolu i doprinosa do izdavanja jedinstvene dozvole Javnog državnog radiotelevizijskog servisa u BiH, koju je 11. 10. 2007. donijelo Vijeće ministara BiH.

godinama prošlog stoljeća u Evropi dovela do novog promišljanja o javnim i komercijalnim televizijama koje se i danas može sažeti u tri tačke:

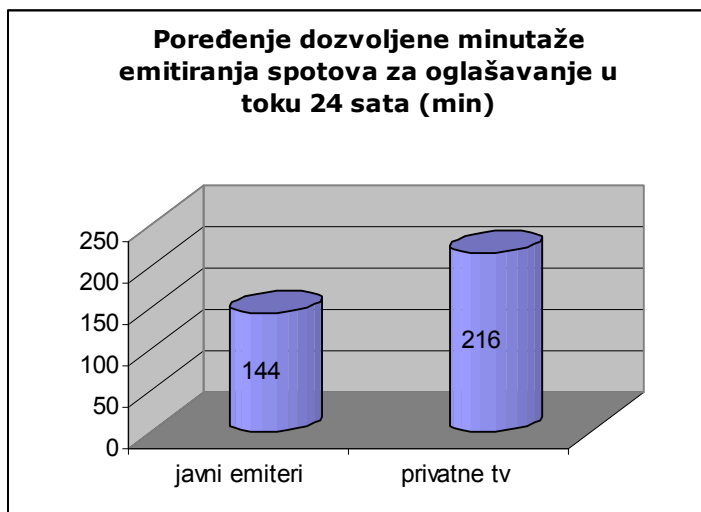
- Javne televizije ne mogu imati neograničeni monopol;
- Komercijalne televizije moraju djelovati u skladu sa zakonom;
- Stvaranje komercijalne televizije ne može biti na uštrb javnih televizija, koje moraju opstati kao lojalna konkurencija, koje će prije svega voditi brigu o potrebama javnosti.²¹

Privatne i javne radio-televizije znatno se razlikuju i u Bosni i Hercegovini, prije svega po programskim zadacima koje imaju, ali i po mogućnosti dužine emitiranja marketinškog oglašavanja. Regulatorna agencija za komunikacije BiH izradila je Kodeks o oglašavanju i sponzorstvu za radio i televiziju, kojim su uređeni osnovni principi oglašavanja, teletrgovine i sponzorstva u programima radio-televizijskih stanica u Bosni i Hercegovini. Prema navedenom Kodeksu, trajanje oglašavanja i teletrgovine razlikuje se na javnim i privatnim RTV stanicama, a posebno je regulirano na javnim servisima. RAK je propisao da:

„Količina oglasa i drugih plaćenih poruka, kao i komercijalno sponzorisanih programa na Javnom sistemu emitovanja u Bosni i Hercegovini (PBS), Radio Televiziji Federacije Bosne i Hercegovine (RTV FBiH) i Radio Televiziji Republike Srpske (RTRS) ne mogu premašiti **šest (6) minuta programa po satu**, kako u radio, tako i u televizijskom programu. Gore navedene stanice mogu redistribuirati dozvoljeno vrijeme oglašavanja u toku udarnih termina, ali tako da ni u kojem slučaju ne smije preći **deset (10) minuta** po satu programa. Udarni termin za javne RTV servise je vrijeme između 17.30 i 22.30 sati“ (čl. 18. Kodeksa o oglašavanju i sponzorstvu RTV stanica u BiH)

Za privatne televizije Kodeks propisuje da omjer spotova za teletrgovinu, spotova za oglašavanje i drugih oblika oglašavanja neće iznositi više od 20 posto dnevnog prijenosa. Vrijeme prijenosa spotova za oglašavanje neće biti duže od **15 posto** dnevnog prijenosa. „Omjer spotova za oglašavanje i spotova za teletrgovinu unutar datog sata neće preći iznad 20 posto u televizijskim programima. U radio programima dozvoljeno je vršiti slobodnu preraspodjelu vremena za oglašavanje, ali tako da ukupno oglašavanje ne pređe 20% dnevnog prijenosa“ (čl. 16 Kodeksa o oglašavanju)

Ukoliko privatna televizijska stanica emitira dnevni program od 24 sata, 15 % od njenog dnevnog programa iznosi ukupno 216 minuta. To znači da joj je dozvoljeno emitiranje spotova za oglašavanje do 3 sata i 36 minuta, odnosno prosječno devet (9) minuta po satu. Kada se ovi podaci za privatnu televizijsku stanicu uporede sa onima za javne emitere, dođe se do podatka da je privatnoj televiziji dozvoljeno da emitira spotove za oglašavanje **tri minute više po satu** ili u toku 24 sata **72 minute više nego javni servisi u BiH** (odnosno sat i 12 minuta).

²¹ <http://www.hrt.hr/hrt/javnatv.php>

Za razliku od javnih servisa, privatnim RTV stanicama dozvoljeno je da emitiraju i spotove za teletrgovinu.

“Izlozi namijenjeni programima za teletrgovinu, emitirani unutar programskih usluga koje nisu isključivo predviđene za teletrgovinu, minimalno će, bez prekidanja, trajati 15 minuta. Maksimalno će dnevno biti osam takvih izloga. Njihovo sveukupno trajanje neće iznositi više od tri sata dnevno, i moraju biti jasno prepoznatljivi, bilo optički ili akustički”. (čl. 16. Kodeksa o oglašavanju i sponzorstvu za radio i televiziju)

Javne televizijske stanice mogu emitirati oglase i druge plaćene poruke do **četiri (4) minute** vremena u programu po satu, a javne radio stanice do **šest (6) minuta**.

U oblasti marketinga otvaraju se velike mogućnosti zarade javnih RTV servisa u BiH, ukoliko bi nadležne službe RTV servisa BiH radile drugačije: npr. direktno ugovarale poslove sa oglašivačima, više agnažirale svoje ljudske i tehničke potencijale itd.

U BHRT-u dvije trećine prihoda od marketinga ostvaruje se preko marketinških agencija, a samo manji dio direktnim kontaktom sa oglašivačima nadležne službe. Od ukupnog prihoda ostvarenog preko marketinških agencija, 90 % odnosi se na **dvije** velike marketinške agencije.²² Revizori su u Izvještaju o reviziji BHRT-a, naveli podatak da se na fakturama prema nekim marketinškim agencijama iskazuje i do pet vrsta različitih popusta:

- popust na avansno plaćanje;
- agencijski popust;
- popust za oglašivače;
- off-time popust;
- poseban popust u ljetnim mjesecima.

Na taj način se vrijednost usluge umanjuje i do 70 %. Odobreni popusti su u skladu sa Cjenovnikom usluga oglašavanja i sponzorstva, ali značajno umanjuju prihode BHRT-a. Revizori navode primjer fakture gdje je vrijednost marketinške usluge različitim popustima smanjena za četiri puta.

Faktura br. 2071-101/05 od 15. 09. 2005. godine²³:

Stvarna vrijednost marketinške usluge	46.925
Vrijednost marketinške usluge sa popustima	11.620
Ukupan popust	35.305
Naplaćeno od stvarne vrijednosti usluge	24, 76 %

Javni radio-televizijski servisi BiH suočeni su sa nelojalnom konkurencijom, ali još uvijek imaju veoma dobru poziciju na tržištu u pogledu gledanosti i povjerenja koje im iskazuju gledaoci i slušaoci, što bi mogli iskoristiti drukčijim, odgovornijim odnosom prema programskom prostoru predviđenom za oglašavanje i sponzorstva.

U većini zemalja se javne televizije finansiraju prihodima prikupljenim iz pretplate i marketinga, i to u omjeru oko 60 % pretplata i oko 40 % marketing. Samo nekoliko javnih televizija zemalja u svijetu egistira bez reklama: finska, norveška, švedska, belgijska (samo flamanski dio, frankofonski ima oglase), engleski BBC i japanska TV.

Jedina dva javna servisa koji nisu imali neku vrstu RTV takse i koji su se financirali isključivo od oglašavanja, također su prešli na mješoviti model (Španjolska i Portugal). Finska MTV sama ne emitira oglase, no dobiva 25% svih prihoda od oglašavanja svojeg privatnog konkurenta kojem je

²² Izvještaj o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu Ureda za reviziju institucija BiH

²³ Izvještaj o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu Ureda za reviziju institucija BiH

to dio koncesije. Najčešće spominjani svjetski poznati BBC nema oglase, ali zato ima veliku bazu pretplatnika, što mu daje godišnji budžet koji se može uporediti s državnim proračunom manjih država, te dva u potpunosti komercijalna ogranka koji izgrađuju nove komercijalne digitalne kanale u zemlji i svijetu, te prodaju sve u vezi s BBC-em, pa tako i njihove svjetski poznate programe. Dakle velika kvaliteta BBC-a proizlazi, prije svega, iz velike financijske podloge koja omogućava vrhunsku kvalitetu.

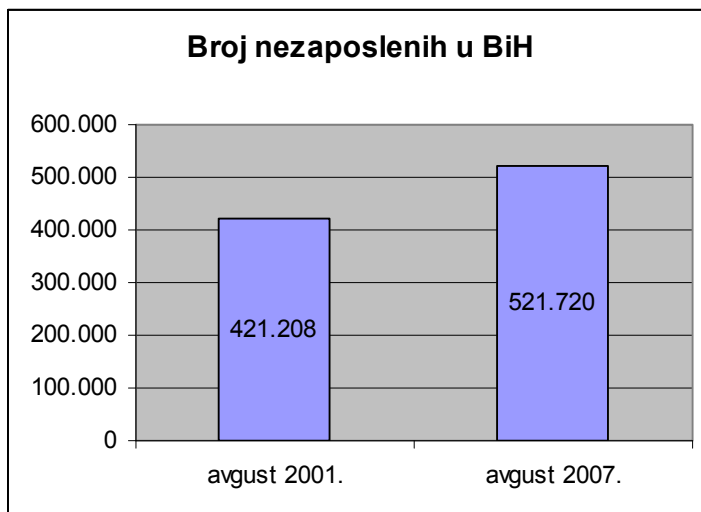
Rijetke iznimke poput BBC-a danas nemaju oglase. Čak i u Njemačkoj sebi ne mogu priuštiti da nemaju oglase. Njemačke javne televizije imaju marketing, uistinu vrlo ograničen.²⁴

Važno je napomenuti da javne emitere u Bosni i Hercegovini finansiraju građani direktnim putem, plaćanjem RTV takse, a ne posredstvom državnog budžeta. Na taj način je javnom RTV sistemu u BiH omogućena financijska i svaka druga nezavisnost, neophodna za obavljanje svoje osnovne zadaće: plasman raznovrsnih i vjerodostojnih informacija, istinito informiranje javnost o političkim, privrednim, socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, religijskim, ekološkim, sportskim i drugim događajima, podsticanje demokratskih procesa....

VIII. DRUŠTVENI KONTEKST U KOJEM BI SE DOGODILO POVEĆANJE RTV TAKSE- NEKI POKAZATELJI

Od 2001., dakle godine od kada visina RTV takse u oba bosanskohercegovačka entiteta iznosi šest konvertibilnih maraka, povećan je broj nezaposlenih za više od stotinu hiljada osoba.

Npr. od avgusta 2001. do avgusta 2007. broj nezaposlenih se povećao za **100. 512** osoba. Preciznije, u avgustu 2001. registrirano je 421.208 nezaposlenih osoba, a u avgustu 2007. godine 521.720 nezaposlenih osoba.²⁵

Činjenica je da broj od 521.720 nezaposlenih u avgustu 2007. godine predstavlja broj evidentiranih osoba u zavodima u zapošljavanje. Zvanično, administrativna stopa nezaposlenosti u septembru 2007. godine u Bosni i Hercegovini je iznosila **43.5%**²⁶, ali se procjenjuje da siva ekonomija smanjuje nezaposlenost na 25-30 %. (31. decembar 2004)²⁷

²⁴ <http://www.hrt.hr/hrt/javnatv.php>

²⁵ Podatak Agencije za statistiku BiH

²⁶ Podatak Agencije za statistiku BiH

²⁷ Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bk.html>

U istom periodu porastao je i ukupan broj penzionera u cijeloj BiH za **58.443**.²⁸

Broj penzionera	avgust 2001. (KM)		avgust 2007. (KM)
Federacija BiH	Fond PIO BiH	232.346	320.487
	Zavod MIO Mostar	48.908	
Republika Srpska		180.724	199.934
Ukupno		461. 978	520.421

Prosječna penzija	avgust 2001. (KM)		avgust 2007. (KM)
Federacija BiH	Fond PIO BiH	177, 72	292, 07
	Zavod MIO Mostar	164, 19	
Republika Srpska		110, 96	212,86

Iako je istraživanje, što ga je proveo Ured za međunarodni razvoj Velike Britanije (DFID), pokazalo da se razina siromaštva u našoj zemlji postepeno smanjuje, podaci govore da u Bosni i Hercegovini **17, 8 %** stanovnika živi ispod linije siromaštva, a da je **30 %** blizu te granice. Istraživanje se odnosi na 2004. godinu.

Kriterij za određivanje granice siromaštva u BiH bila su godišnja primanja po osobi, koja ne prelaze svotu od 2223 konvertibilne marke (1137 eura), dok su kao granica ekstremnog siromaštva postavljena godišnja primanja niža od 772 KM po osobi (394 eura).

Ured za međunarodni razvoj Velike Britanije je procijenio da u BiH trenutno živi 3, 8 miliona stanovnika, a istraživanjem se dobio podatak da je **681.455 građana BiH siromašno**.²⁹

²⁸ Podaci Federalnog zavoda MIO/PIO i Fonda PIO RS

²⁹ www.dfid.gov.uk

IX. ZAKLJUČAK

Obaveza plaćanja RTV takse na snazi je u većini evropskih zemalja i njihove javne televizije se, uglavnom, finansiraju prihodima prikupljenim iz RTV takse i marketinga, u omjeru oko 60 % RTV taksa i oko 40 % marketing. Samo nekoliko javnih televizija egzistira bez reklama: finska, norveška, švedska, belgijska (samo flamanski dio, frankofonski ima oglase) i engleski BBC.

Javni radio-televizijski servisi u BiH bi trebali učiniti dodatne napore na poboljšanju procenta naplativosti RTV takse, čime bi značajno poboljšali svoje ekonomsko stanje. Samo u 2006. nije naplaćeno čak **10.804.398** konvertibilnih maraka, te u 2005. **9.564.969 KM** putem telekom-operatera. Ili, preciznije za te dvije godine telekom-operateri nisu naplatili ukupno **20.369.367 KM**. Ako tom broju dodamo i nenaplaćenih **826.910 KM** putem inkasanata, dobijemo cifru od nenaplaćenih **21.196.277 KM** za 2005. i 2006. godinu.

Veća uključenost nadležnih televizijskih službi direktno sa klijentima, oglašivačima, veće angažiranje televizijskog osoblja na tim poslovima, značajno bi moglo poboljšati poslovanje javnih-radio televizijskih servisa i njihovo finansiranje putem marketinga, te poboljšati poziciju na medijskom tržištu.

U skladu sa preporukama Ureda za reviziju institucija BiH, RTV servisi, posebno BHRT, bi mogli ostvariti značajne prihode, po osnovu usluga trećim osobama i iznajmljivanja imovine, kako je i regulirano Zakonom o Javnom RTV servisu BiH, čl. 20. st.2.: „BHRT može ostvariti prihode iz vlastite djelatnosti uključujući komercijalizaciju autorskih i srodnih prava, proizvodnju i prodaju audiovizuelnih djela, pružanja usluga teleteksta i drugih servisa“.

Navedeno RTV servisi BiH mogu učiniti i prije povećanja visine RTV takse u Bosni i Hercegovini.

Autor ostaje otvoren za dodatna pitanja i informacije.

X. LITERATURA I IZVORI

1. Zakon o javnom RTV sistemu BiH, Službeni glasnik BiH br.78
2. Zakon o javnom RTV servisu BiH, Službeni glasnik BiH br. 92
3. Izvještaj o reviziji BHRT za 2005. i 2006. godinu, Ured za reviziju institucija BiH, oktobar 2007. godine
4. en.wikipedia.org/wiki/Television_license
5. www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2003/0362.htm
6. www.hrt.hr/hrt/javnatv.php
7. <http://www.dr.dk>
8. <http://www.radiotjanst.se>
9. www.bbc.co.uk/info/licencefee/
10. Agencija za promociju stranih investicija BiH-FIPA
11. HRT, Odjel RTV pristojbe
12. RTV Slovenija, Služba za obračun RTV prispevka
13. www.rts.co.yu/r
14. Sektor za emitovanje Regulatorne agencije za komunikacije BiH
15. Vijeće ministara BiH, Odluka o davanju saglasnosti na nenaplatu naknade za dozvolu i doprinosa do izdavanja jedinstvene dozvole Javnog državnog radiotelevizijskog servisa u BiH, od 11. 10. 2007. godine
16. <http://www.hrt.hr/hrt/javnatv.php>
17. Federalni zavod MIO/PIO
18. Fond PIO RS
19. www.dfid.gov.uk